

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך הדתי

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
הפיקוח על הוראת העברית

שם התלמיד: _____
כיתה: _____
בי"ס: _____

משימת הערכה במקצוע "עברית"

לתלמידי כיתה ח' חמ"ד

טבת תשע"ג

פרק ראשון

קראו את המאמר שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

מסע הרבנים אל המושבות

מעובד על פי ש' דניאל, מסע אהבת ישראל, מחנים ל', תשי"ז
ועל פי ד"ר א' רוזנק, המסע למושבות, מרכז זלמן שז"ר, 2006

בכ"ח באייר תרס"ד (1904) הגיע הרב אברהם יצחק הכהן קוק (הראי"ה) לארץ ישראל לכהן כרב של יפו והמושבות. באותה שנה הגיעו לארץ עולים רבים במסגרת העלייה השנייה, ביניהם צעירים חלוצים, שעלו לארץ לבנותה ולא מאסו בכל עבודה קשה. צעירים אלה, שהאמינו בצדק חברתי, גיבשו לעצמם אורח חיים חדש והתנתקו מדרך היהדות המסורתית.

5 בחזונו הקדיש הרב קוק מקום להתלבטות קשה שעמד בפניה: מחד-גיסא הוא העריץ מאוד את החלוצים של העלייה השנייה הבונים ומפתחים את הארץ במסירות נפש, ומאידך-גיסא הוא הסתייג מאורח חייהם המרוחק מתורה ומהלכה.

10 הרעיון לסייר במושבות הארץ ולערוך מסע למען חיזוק הקשר של המתיישבים ליהדות, עבר בראשו של הרב קוק במשך שנים. הוא היה משוכנע שכוחו החינוכי של סיור כזה הוא רב, וכי הוא עשוי למנוע את הקרע שהחל להיווצר בין ה"יישוב הישן" המסורתי לבין המתיישבים החדשים. המסע הזה אל המושבות היה לדעתו נחוץ "ואי אפשר לדחותו".

15 הרב קוק החל לארגן את החבורה שתצא עמו למסע. הוא צירף אליו את הרב יוסף חיים זוננפלד, רבה של העדה החרדית בירושלים, ורבנים אחרים ממקומות שונים בארץ, ויחד הם יצאו לדרכם ביום רביעי י"ט במרחשוון תרע"ד (1913).

20 בתקופה זו מנה היישוב היהודי בארץ כ-85 אלף נפש. חלק הארי של היהודים התגורר ביישובים עירוניים, בעיקר בירושלים, אולם כ-12 אלף נפש ישבו ב-47 נקודות התיישבות חדשות, שקמו מאז ראשית ימי העלייה הראשונה. מבין יישובי הצפון שבהם תכננו לבקר במסעם היו: חדרה, זיכרון יעקב, עתלית, מרחביה, כפר תבור, כינרת, דגניה, מנחמיה, מגדל, ראש פינה, מטולה וצפת.

25 הרבנים ביקרו במשך חודש וחצי ב-26 יישובים באזורי חיפה, הגליל התחתון ואצבע הגליל. בביקורם ביקשו הרבנים לדעת מה מתרחש ביישובים החדשים של אנשי העלייה השנייה. כמו כן ביקשו לחזק את אנשי העלייה הראשונה בנושאים שעמדו על הפרק כמו חינוך יהודי, שמירת שבת, קיום מצוות התלויות בארץ ושאר ענייני הדת.

כמעט בכל המושבות של העלייה הראשונה התקבלו הרבנים בכבוד רב והתושבים התקבצו לבתי הכנסת לשמוע את דרשותיהם. הם דיברו על אחווה, על אחדות ועל חשיבות העבודה העברית לקירוב הגאולה. כמו כן דיברו ישירות על הצורך לשפר את המצב הדתי ודנו בנושאים כמו: חינוך למצוות, שמירת השבת, הפרשת תרומות ומעשרות. לעומת זאת ביישובי העלייה השנייה, כמו דגניה וכינרת, הייתה קבלת הפנים צוננת והורגש הנתק בין המתיישבים 30 החדשים לרבני ה"יישוב הישן". אף על פי כן קיבלו המתיישבים את הרבנים בכבוד, שהרי רובם הגיעו מבתים מסורתיים.

במהלך המסע בלטה גישתו המיוחדת של הרב קוק, השונה מגישתם של שאר הרבנים. הוא טען שיש לחבק את המתיישבים גם אם הם הולכים בדרך שונה. הוא ראה בהם אנשים איכותיים ומיוחדים המקרבים בדרכם את הגאולה. הוא ראה בבניין ארץ ישראל 35 "אתחלתא דגאולה" ובסיום המסע הוא אמר "הישן יתחדש והחדש יתקדש". הרב קוק הבין שעיקר משימתו צריכה להיות יצירת קשר חיובי עם הצעירים, והסביר שחלקם אמנם שבו לארץ ישראל מתוך דחף לאומי, אבל עדיין לא שבו אל היסוד הדתי. לדעתו אפשר לאחד את השניים רק באהבה.

קטע א'

ביקור הרבנים בחוות הפועלים במרחביה

בחוות הפועלים במרחביה (שהוקמה בידי עולים מן העלייה השנייה) התקבלו הרבנים בקרירות: בחדר האוכל השתררה דממה וננעצו בהם מבטים חשדניים. אחד המתיישבים קם על רגליו וצעק "חבל על העבודה ועל הדיבורים שלכם - פה לא תשפיעו כלום" המבוכה הייתה רבה. הרב קוק פנה אליו ואמר לו בקול רך - "לא באנו להשפיע, באנו להיות מושפעים ממסירות הנפש שלכם, הרי יש בכם נשמות גדולות עם מסירות נפש גדולה לכלל ישראל". 5

על כך ענה לו החלוץ: "אדוני הרב, אין לי נשמה. את הנשמה השארתי בישיבת סלובודקה ביום שעזבתה. השארתי מאחוריי את כל המנהגים הגלותיים של מצוות ואיסורים. באתי לכאן כדי לחיות חיים של יושר ועבודת כפיים".

הרב קוק לא הרפה. הוא הביט בחלוץ בעיניו הכחולות והעמוקות ואמר לו בשקט: "אני מאמין שאפילו אצל פושעי ישראל בוערת אש האמונה". 10

דברי הרב קוק היו מפתיעים. לא לכך ציפו החלוצים.

קטע ב'

ביקור הרבנים בראש פינה

אחד הנוכחים מתושבי ראש פינה מתאר בזיכרונותיו את מה שהתרחש בבית הכנסת: הרב קוק עלה לבמה בבית הכנסת והחל לשאת את דבריו ביידיש. הנוער דרש שידבר עברית. כאן הופתעו הנאספים כי הרב קוק המשיך את דבריו בעברית צחה ורהוטה, בטוב טעם ובהיגיון, וזכה לתשואות.

השאלות

שאלה 1 (שתי נק')

כתבו במילים שלכם מה היה הקושי של הרב קוק ביחסו לחלוצים?

שאלה 2 (שתי נק')

כתבו שתי מטרות שרצה הרב קוק להשיג במסע אל המושבות.

א. _____

ב. _____

שאלה 3 (שתי נק')

באיזה אופן ניסה הרב קוק לשנות את יחסם של המתיישבים אל היהדות ואל הרבנים

במהלך המסע?

בתשובתכם הסתמכו גם על הנאמר בקטעים הנלווים : קטע א וקטע ב שבמסגרות.

שאלה 4 (ארבע נק')

בסוף המסע אמר הרב קוק: "הישן (=היישוב הישן) יתחדש והחדש (=היישוב החדש) יתקדש" (שורה 36). הסבירו כיצד האמרה הזאת מבטאת את חזונו של הרב קוק ביחס להתיישבות היהודית בארץ ישראל.

התקידו על ניסוח ברור, על סימני
פיסוק, על כתב נכון ועל כתב יד

ברור.

שאלה 5 (שמונה נק')

בקטע א שורה 7 החלוץ טוען: "באתי לכאן לחיות חיים של יושר ועבודת כפיים". מהי התשובה שהייתם אתם עונים לחלוץ?

שאלה 6 (שתי נק')

בקטע א שורה 6, אומר אחד המתיישבים: "...מיום שעזבתיה" למה כוונתו?

- מיום שעזבתי את הנשמה.
- מיום שעזבתי את הגלות.
- מיום שעזבתי את הישיבה.
- מיום שעזבתי את עבודת הכפיים.

שאלה 7 (שתי נק')

לפניכם ציטוטים וצרופים מתוך המאמר ומתוך הקטעים הנלווים א ו-ב. כתבו מהו תפקיד המירכאות בכל אחד מהם.

בשורה 36: "אתחלתי דגאולה" _____

בשורה 4 קטע א': "לא באנו להשפיע אלא להיות מושפעים". _____

שאלה 8 (ארבע נק')

צרפו את שלושת המשפטים הבאים למשפט אחד ושלבו בו את הצירופים "מחד-גיסא" ו"מאידך-גיסא".

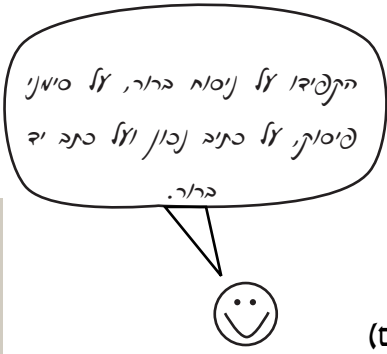
1. בקיץ עלול להיות חם ושרבי.
2. התלבטתי, מתי לקיים את האירוע.
3. בקיץ יש מבחר גדול של אולמות וגני אירועים.

שאלה 9 (ארבע נק')

לפניכם ציטוטים מהפסקות ד ו-ה.
כתבו במילים שלכם את המספרים.

בתקופה זו מנה היישוב היהודי בארץ כ-85 אלף _____ נפש.
חלק הארי של היהודים התגורר ביישובים עירוניים, בעיקר בירושלים, אולם כ-12 אלף _____ נפש ישבו ב-47 _____ נקודות התיישבות חדשות, שקמו מאז ראשית ימי העלייה הראשונה.

הרבנים ביקרו במשך חודש וחצי ב-26 _____ יישובים באזורי חיפה, הגליל התחתון ואצבע הגליל.

פרק שני

בחרו **באחת** מן השאלות 10 או 11

שאלה 10 (עשרים נק')

כתבו סיכום למאמר **מסע הרבנים למושבות**. (בלי הקטעים הנלווים)

בסיכומכם הציגו את מסע הרבנים, את מטרותיו ואת התגובות שהוא עורר.

כתבו 7-10 שורות.

או

שאלה 11 (עשרים נק')

באחת העיירות בארץ הוקצו שטחים לבניית בתי מגורים. חלק מן התושבים טענו שיש להקצות שטחים אלו לבניית בתים פרטיים חד-קומתיים, ואחרים טענו שיש לבנות בנייה רבת קומות. מהי צורת הבנייה הרצויה בעיניכם? נמקו את דעתכם.

כתבו כ-10 שורות.

כאן תוכלו לכתוב טיוטה (לא חובה)

Handwriting practice area with 16 horizontal lines.

פרק שלישי

קראו את המאמר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

השנה מתחילה בא' באלול

מעובד על פי א' רייכנר. פורסם ב-arg חדשות יהדות 31.08.2008

תשומת הלב התקשורתית מופנית היום, ובצדק, לפתיחת שנת הלימודים החדשה במערכת החינוך. אבל מחר, יחול לא רק האחד בספטמבר, אלא גם א' באלול, ואלפי בחורי ישיבות יפתחו גם הם שנת לימודים חדשה.

5 אף על פי שחלף כמעט עשור מאז חבשתי את ספסלי בית המדרש כתלמיד ישיבה מן המניין, א' באלול עדיין מעורר בי התרגשות. בישיבות הגבוהות, א' באלול הוא דף חדש במסכת תלמודית שטרם צללת לעומקה. א' באלול הוא חברותא חדשה ללימוד משותף ולשיחות נפש. א' באלול הוא בחורים צעירים ותוססים שהיו רק לפני שבועות מספר תיכוניסטים פוחזים ועכשיו הם בני ישיבה שקדנים שלומדים "תורה לשמה", וכבר אינם צריכים ללמוד לשמה של תעודת הבגרות, שזה עתה סיימו.

10 אבל יותר מהכול א' באלול הוא פתח וסיכוי לשינוי ולהתקדמות רוחנית לקראת ימי הדין והחסד של חודש תשרי.

לעתים נדירות - ליתר דיוק פעם בתשע עשרה שנה - מתמזגים א' באלול והאחד בספטמבר. ביתר השנים נפתחת שנת הלימודים במערכת החינוך ימים לא מעטים לאחר א' באלול, וכשהילדים פוקדים לראשונה את שערי בית הספר, בחורי הישיבות כבר שקועים עמוק בעולמה של תורה. טוב היה לו כל שנת לימודים הייתה נפתחת בא' באלול כמו השנה הנוכחית.

20 א' באלול הוא תאריך ראוי לפתוח בו שנת לימודים חדשה בכל מערכת חינוכית. אין יום מתאים יותר לפתיחת דף חדש ונקי מאשר היום הראשון של חודש זה, חודש התשובה, הרחמים והסליחות. אלול חדש ומלא מאפשר לבאים בשעריו שינוי והתחדשות, ומעניק לחווים אותנו בשלמותו פרק זמן מספיק להגיע מוכן לתקופת החגים. פעמים רבות מתחילה שנת הלימודים במערכת החינוך ימים ספורים לפני ראש השנה. התלמידים אינם מספיקים לפתוח את ספרי הלימוד, וכבר הם יוצאים שוב לחופשות החגים התכופות של חודש תשרי.

בישיבה התיכונית שלמדתי בה נקבע לוח החופשות על-פי הלוח העברי. שנת הלימודים 25 הסתיימה מידי שנה בי"ז בתמוז, בלי להתחשב ביוני או ביולי, ונפתחה מדי שנה בא' באלול בלא התחשבות בספטמבר. חופשת הקיץ הייתה קצרה בשבועיים מהחופשה המקובלת בשאר מוסדות החינוך, ועדיין הייתה ארוכה דיה. את הימים שנלקחו מאתנו בקיץ קיבלנו לאחר סוכות ולפני פסח, כך שמבחינת מספר ימי החופש לא קופחנו.

אבל המסר העיקרי שהפנמנו באימוץ לוח חופשות שונה מהמקובל, לא היה בפיזור הגיוני יותר 30 של ימי החופשה על פני לוח השנה, אלא בהעדפת הלוח העברי ותאריכיו על פני הלוח הלועזי. ראוי ששנת הלימודים במדינת ישראל תתאים את עצמה ללוח העברי, לאו דווקא מסיבות של גאווה ישראלית, אלא בעיקר מסיבות יהודיות.

אין זה הגיוני, שמערכת חינוכית שלומדים בה על החגים היהודיים וחוגגים אותם, תתעלם 35 מהם. ראוי ששנה חדשה תתחיל בראש חודש, ושהאות הראשונה של השפה העברית תכב לא רק בכותרת 'שלום כיתה א' אלא גם בתאריך.

השאלות

שאלה 12 (ארבע נק')

א. טענתו העיקרית של כותב הכתבה היא :

- שנת הלימודים צריכה לפעול על פי הלוח העברי.
- יש לקצר את חופשת הקיץ בבתי הספר.
- כל בתי הספר צריכים להתחיל ללמוד באותו תאריך.
- כל תלמידי הישיבות צריכים להתחיל ללמוד בא' באלול.

ב. העתק מתוך הכתבה את המשפט המבטא טענה זו.

תקלידו זל ניסח ברר, זל
 סימני סיסק, זל כתב נכונ וזל
 כתב זק ברר.

שאלה 13 (שמונה נק')

הביעו את עמדתכם על הצעת כותב המאמר לפתוח את שנת הלימודים בבית הספר בא' באלול, ונמקו אותה.

שאלה 14 (ארבע נק')

המאמר פורסם יום לפני תחילת שנת הלימודים בשנת 2008.

א. הביאו שתי הוכחות לכך.

ב. מה היה מיוחד בשנה זאת על פי הטקסט?

לפניכם דפים מתוך לוח שנה של שנת תשס"ט ושל שנת תש"ע. עיינו בהם וענו:

אלול תשס"ט (אוגוסט - ספטמבר 2009)

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
					א' 21 ב' דראש חודש	ב' 22 שופטים
ג' 23	ד' 24	ה' 25	ו' 26	ז' 27	ח' 28	ט' 29 כי תצא
י' 30	יא' 31	י"ב 1 א ספטה	י"ג 2	י"ד 3	ט"ו 4	ט"ז 5 כי תבוא
י"ז 6	י"ח 7	י"ט 8	כ' 9	כ"א 10	כ"ב 11	כ"ג 12 נצבים וילך
כ"ד 13	כ"ה 14	כ"ו 15	כ"ז 16	כ"ח 17	כ"ט 18 ערב ראש השנה	

אלול תש"ע (אוגוסט - ספטמבר 2010)

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
			א' 11 ב' דראש חודש	ב' 12	ג' 13	ד' 14 שופטים
ה' 15	ו' 16	ז' 17	ח' 18	ט' 19	י' 20	יא' 21 כי תצא
י"ב 22	י"ג 23	י"ד 24	ט"ו 25	ט"ז 26	י"ז 27	י"ח 28 כי תבוא
י"ט 29	כ' 30	כ"א 31	כ"ב 1 א ספטה	כ"ג 2	כ"ד 3	כ"ה 4 נצבים וילך
כ"ו 5	כ"ז 6	כ"ח 7	כ"ט 8 ערב ראש השנה			

א. כמה ימים לפני ראש השנה נפתחה שנת הלימודים בכל אחת מן השנים הללו?

בשנת תשס"ט _____

בשנת תש"ע _____

ב. איזו שנה מבין השתיים שמופיעות בלוחות מתאימה יותר לגישתו של כותב המאמר?

נמקו את תשובתכם. _____

שאלה 16 (שתי נק')

על פי הקטע אילו חוויות עובר תלמיד ישיבה בתחילת הלימודים?

שאלה 17 (שתי נק')

סמנו את ההסבר המתאים לביטוי "לימוד תורה לשמה". (שורה 8)

- שמו של הלימוד הוא תורה.
- שמה של התורה הוא לימוד.
- הלימוד הוא לשם לימוד תורה.
- התורה היא רק לשם תורה.

שאלה 18 (שתי נק')

בשורה 6 כתוב "מסכת תלמודית שטרם צללתי לעמקה" פירוש המשפט הוא :

- מסכת שעדיין לא התעמקתי בה.
- מסכת שלא סיימתי ללמוד.
- מסכת שלא התעניינתי בה.
- מסכת שלא צריך להתעמק בה.

פרק רביעי

קראו את דף הפרסום שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

איכות הסביבה - דברים שאפשר וחשוב לעשות

מעובד על פי פרסום של המשרד להגנת הסביבה ב-08.07.2010

המשרד להגנת הסביבה אחראי על שמירת הסביבה הטבעית בישראל. משרד זה אחראי לפיתוח תקנים לשמירה על איכות הסביבה ולאכיפתם. בין תחומי פעילותו: העלאת המודעות למחזור, צמצום זיהום האוויר, שמירה על מקורות המים וטיפול בפסולת.

כדי לשפר את איכות הסביבה אפשר לבצע מספר פעולות פשוטות בחיי היום-יום:

1. מצמצמים בצריכת נייר - הנייר מרכיב כרבע מכמות הפסולת שלנו. ייצור נייר הוא בזבזני במשאבים וגורם זיהום אוויר. אפשר לחסוך כ-50% מההדפסות שלנו על ידי הדפסה משני צדי הנייר.

2. ממחזרים נייר - כל הניירת: העיתונים, המודעות שמקבלים בדואר ואפילו אריזות קורנפלקס וגלילי נייר טואלט - יש להשליך לפח למחזור נייר.

3. משתמשים בנייר ממוחזר - כיום אפשר להכין מוצרים רבים מנייר ממוחזר: דפים להדפסה, נייר טואלט, קרטונים, מחברות וכדומה. העדיפו מוצרים מנייר ממוחזר. טונה אחת של נייר ממוחזר חוסכת כריתה של 17 עצים.

4. רוכבים על אופניים - בכל הערים הגדולות בעולם מקובל לרכוב על אופניים. בתוך הערים נסיעה זו מהירה יותר, חסכונית ואינה מזהמת את האוויר. נוסף על כך היא פעילות ספורטיבית.

5. חוסכים בדלק - הקפדה על ניפוח צמיגי המכונית על-פי ההנחיות של יצרן הרכב חוסכת כ-10% מהוצאות הדלק. גם נהיגה במהירות קבועה והימנעות מהאצה פתאומית יכולות לחסוך עד 25% מתצרוכת הדלק ולצמצם את זיהום האוויר.

6. מפחיתים את השימוש בחשמל - מכשירי חשמל שנשארים דלוקים או מחוברים לחשמל כשלא משתמשים בהם, צורכים חשמל לשווא. גם השימוש בנורות חסכוניות חוסך בצריכת חשמל. בזבוז חשמל אינו רק הוצאה כספית אלא גם גורם זיהום אוויר מיותר. תהליך ייצור חשמל מִפְחֵם גורם זיהום אוויר ופליטת גזי חממה המגבירים את התחממות כדור הארץ.

7. **ממעטים להשתמש בכלים חד-פעמיים** - אנו מרבים להשתמש בכלים העשויים מפלסטיק: בקבוקים, צלחות, כוסות, שקיות ועוד. יצור הפלסטיק כרוך בזיהום אוויר. נוסף על כך הפלסטיק אינו מתכלה ואף פולט לאורך זמן גזי חממה מסוכנים.

8. **חוסכים במים** - אנו חיים באקלים יבש ועלינו לחסוך מים. לכן לא ניתן למים לזרום לשווא. למשל יש לסגור את הברז כשמצחצחים שיניים או כאשר מסבנים כלים. כמו כן נתקין חֲסָכָּמִים בכל הברזים בבית.

השאלות

שאלה 19 (שמונה נק')

השלימו את הטבלה שלפניכם

הנושא	הנזק (נוסף על זיהום האוויר)	הדרך להפחתת הנזק (לפחות אחת)
	כריתת עצים	
נסיעה במכוניות		
כלי פלסטיק חד-פעמיים		ממעטים להשתמש בהם
חשמל	זיהום אוויר ופליטת גזי חממה המגבירים את התחממות כדור הארץ.	
מים		

שאלה 20 (שתי נק')

איזו בעיה מבקש המשרד לאיכות הסביבה למנוע באמצעות דף פרסום זה?

שאלה 21 (ארבע נק')

א. באיזו צורה מובאים הפעלים שלפניכם : מצמצמים, חוסכים, מפחיתים, ממעטים?

- כל הפעלים בצורת הווה
- כל הפעלים בצורת עתיד
- כל הפעלים בצורת ציווי
- כל הפעלים בצורת עבר

ב. מה מביעה הצורה הדקדוקית של פעלים אלה?

- הגדרה
- הסבר
- המלצה
- עובדה

שאלה 22 (ארבע נק')

לפניכם משפט קראו אותו וענו על כל הסעיפים הבאים :

נעדיף ללכת ברגל ונמעיט את הנסיעה ברכב פרטי.

עליכם לשבץ את המשפט בתוך הטקסט.

א. נסחו את המשפט בהתאם לניסוח כותרות הסעיפים בטקסט.

ב. לאיזה סעיף בטקסט הייתם מצרפים משפט זה?

שאלה 23 (ארבע נק')

א. איזו מן הסיסמאות שלפניכם תוכל לשמש כמשפט סיום לפרסום כולו?

נמקו את תשובתכם.

- האט בנסיעה ותמנע סכנה
- אוויר נקי - אוויר בריא
- במים חוסכים ובחשמל מפחיתים
- מודעות מגבירים – על הסביבה שומרים

שאלה 24 (שתי נק')

כתבו את המשפטים שלפניכם בציווי:

דוגמה: אפשר לחסוך נייר על ידי הדפסה משני צדי הנייר.
תשובה: מסוך נייר אל ידי הדפסה משני צדיו.

א. יש להשליך את כל הנייר לפח למחזור נייר.

ב. נתקין חֶסְכָּמִים בכל הברזים.

בהצלחה!